

Didaktikken er altid med

Den snu studerende har nok spurgt sig selv, om der ikke også står noget i *Praktikbogen* i relation til det meget omfattende materiale til næste uge. Det gør der! Kapitel 8 hedder eksempelvis *inklusion* og der er flere afsnit, såvel i *Praktikbogen* som i *Didaktisk opslagsbog*, der kan relateres til det indhold, vi skal arbejde med i næste uge.

Måske er der også en enkelt, der har overvejet, hvilke didaktiske overvejelser jeg har gjort mig - hvis jeg altså har gjort mig nogen. Det har jeg, faktisk laver jeg ikke ret meget andet, selv når jeg sover – har jeg bemærket.

Didaktik? Det er vist noget med: *Målsætning, Planlægning, Gennemførelse og Evaluering*.

For det første har jeg jo et **mål**. Det er, at I kan "... forholde [jer] nuanceret og reflekteret til etiske, politiske, demokratiske og religiøse udfordringer, som er forbundet med undervisning, forældresamarbejde og skole i et globaliseret samfund." Hvor jeg har det fra? Fra [Studieordningen](#)! Dette mål er for mig ikke kun et slutmål, men peger på den konstante fordring det er, at vi forholder os nuanceret og reflekteret til det, der opfylder vort liv – herunder undervisningen.

Hvordan har jeg så **planlagt** at arbejde med det mål, inden for de rammer vi har? Ikke ved at se på de videns- og færdighedsmål, der står samme sted – de kommer af sig selv – men ved en langsom indføring i den proces, der har ført skolen til det sted, den er i dag. Altså bruger vi tidens gang og den konstant stigende kompleksitet som rettesnor. Fokuserer jeg på de mange videns- og færdighedsmål, så mister jeg fokus på det overordnede.

Og så rammer den konstant stigende kompleksitet os pludselig. Denne gang i form af en pandemi. Planen må laves om – hvilket både er irriterende og meget spændende.

Gennemførelsen bygger på, at I ikke har en grundbog, men så vidt muligt læser primært tekster. Forskningslitteratur er også sjælden, men I skal selv forske – altså undre jer og finde mulige svar. Derfor opgaven *Hvad er et menneske?* som vi hele tiden finder nye perspektiver på, derfor *redidaktiseringen af Hulelignelsen*, hvor nogen desværre har "løsningen", eller "svaret" med fra gymnasiet. Er der noget så kedeligt som svar? Svar ødelægger vores evne til at tænke selv – til at træde ud af vores selvforskyldte umyndighed. Derfor forsøger jeg også at stille åbne spørgsmål, spørgsmål der ikke er et entydigt svar på, men som skal sætte vores tanker i gang. I er også blevet bedt om at redidaktisere Habermas *fire gyldighedskrav til kommunikation*, og samtalen kom rundt om, hvad "gyldighedskrav" egentlig er, og om de er gældende i en tid med sociale medier og Donald Trump. Jeg bliver virkelig så klog af at tale med jer. Samtalen, eller dialogen, er central. Derfor er den anden del at undervisningens gennemførelse, at gøre jer til studerende. Det bliver I ved også selv at opsøge samtalen.

Det er vigtigt, i hvert fald en gang imellem, at vende sine tanker med andre. Det kan være den faste studiegruppe, men det kan også bare være i en tilfældig gruppe. Sørg derfor for at få jer skrevet på til gruppewebinarerne, og aftal at tale sammen, inden I mødes med mig. Jeg mærker hurtigt, om I har vendt problemerne sammen, eller blot skrevet jer på til et gruppewebinar. Vi er ikke alle lige udadvendte, så inviter gerne dem med, der ikke selv opsøger samarbejdet: "Vi er nogen, der har aftalt at mødes på Zoom i morgen eftermiddag, for at tale om ugens tekster. Klik forbi, hvis du har lyst!"

Har I bemærket, at der ligger et ønske om differentiering i den form, jeg har valgt? Forhåbentlig ikke – jeg prøver nemlig, at holde indholdet i fokus. I *Praktikbogen* er der et afsnit der hedder *Undervisningsdifferentiering* (i *Didaktiske Opslagsbog* hedder opslaget blot

Differentiering). Der er IKKE nogen metode til undervisningsdifferentiering, for undervisningsdifferentiering er det princip, at vi *alle* er inviteret til at deltage. Vi – og det er både os og eleverne i skolen – har alle sammen forskellige forudsætninger og potentialer. Vi kommer med noget forskelligt og har forskellige muligheder for at udvikle vores forståelse af emnet. Et sted på [undervisningsministeriets hjemmeside](#) har jeg fundet dette:

Undervisningsdifferentiering betyder, at alle elever skal nå samme læringsmål, men at de får mulighed for at nå målet på forskellige måder og i et forskelligt tempo. Ved at tilrettelægge undervisningen på forskellige måder kan der tages hensyn til elevens faglige niveau, læringsstile og/eller sociale forudsætninger.

Engang var det fagfolk der sad i ministeriet, folk med en pædagogisk baggrund. Det er det tydeligvis ikke længere. Ovenstående er ikke en pædagogisk-, men en teknokratisk beskrivelse. End ikke det forhold, at det er skrevet om erhvervsuddannelserne, kan tjene som undskyldning. Et er, at jeg ikke forstår det tomme læringsbegreb, men hvad er det for et menneskesyn der ligger bag? Alle elever skal nå samme læringsmål! Ja, alle robotterne skal programmeres ens. Hertil er der ikke brug for en lærer, men en undervisningsteknolog. Prøv i stedet at se [folkeskolelovens](#) §18:

Undervisningens tilrettelæggelse, herunder valg af undervisnings- og arbejdsformer, metoder, undervisningsmidler og stofudvælgelse, skal i alle fag leve op til folkeskolens formål, mål for fag samt emner og varieres, så den svarer til den enkelte elevs behov og forudsætninger.

Kan I se forskellen?

Undervisningsdifferentierer jeg i min hverdag? Jeg prøver. Jeg prøver at stille opgaver, der udfordrer jeres fantasi, give jer tekster, der skal udfordre jeres forståelse af grundproblemerne og dermed inviterer jer ind i forskningens hule, i stedet for at give jer færdigtygget mad i form af forskningsrapporter med deres, i dette øjeblik, evige sandheder. Efter bedste evne prøver jeg at skabe et dialogisk klasserum – et forum, hvor man undres sammen. *De åbne og autentiske spørgsmål, accepten af alternative løsningsforslag og den ligeværdige samtale*, vil jeg pege på som det grundlag, hvorpå man kan undervise, så det svarer til den enkelte elevs/studerendes behov og forudsætninger.

Det skal vist lige uddybes: Et spørgsmål er kun autentisk, hvis den spørgende selv kan mærke tvivlen. Åbent er spørgsmålet, hvis der lægges op til forskellige tilgange til dets løsning, og dermed måske også til forskellige mulige svar. Disse svar skal selvfølgelig kunne begrundes, derfor skal vi i løbet af vor skoletid lære at acceptere *det bedre arguments underlige tvangløse tvang*. Og så er der endelig spørgsmålet om, hvorvidt man, i et lærer-elev forhold, kan føre en ligeværdig samtale. Vi har forhåbentlig alle nogle områder, hvor vi er *merevidende*. Mereviden kvalificerer og nuancerer samtalen. Hvad vi derimod må undgå er *bedrevidenhed*. En samtale med en bedrevidende person er ikke en samtale, men en enetale eller en kamp. Det gælder også, når læreren agerer bedrevidende og bruger sin mereviden til at tryne elevens/studerendes spirende personlighed, eller subjektifikationsproces¹. Al tale om relationer tager udgangspunkt i dette. Relationen bliver personlig, fordi vi vil hinanden noget. Vi skal ikke blot ville eleven, men ville eleven *noget*. Dette *noget* er det, vi er fælles om i undervisningen, det udsnit af verden som vi prøver at

---

¹ Det kan selvfølgelig også forekomme at læreren slet ikke er *mere-* men tvært imod *mindrevidende*. Resultatet bliver imidlertid det samme, læreren skifter fra at være en *myndig autoritet*, til at blive en *autoritær myndighed*.

åbne for eleven, så eleven tør åbne sig for for det. Opstår relationen så *i* samtalen om stoffet? Nej, jeg tror nærmere, at relationen er den faglige samtale imellem lærer og elev. Og så er der lige **evalueringen**. Slutevalueringen, eller den *summative evaluering*, ser vi jo først til sommer. Det plejer at gå godt, men den er for mig ikke så spændende som den løbende- eller *formative* evaluering. I undervisningen finder den formative evaluering sted i dialogen, hvor jeg kan få et indtryk at, hvordan I forstår, og på nuværende tidspunkt formår at udtrykke, det vi arbejder med. Ud over dialogen i undervisningen, så har I fået *feedback* på nogle opgaver, og feedback er også en dialog. Den er mit svar på jeres beskrivelse, et svar, der forhåbentlig sætter nye tanker i gang hos jer og giver jer lyst og mod til at fortsætte undersøgelsen². Spørge, lytte, tvivle, svare – heri ligger den didaktiske ansvarlighed.

Carsten Oxenvad
Februar 2021

---

² ... og giver jer lyst og mod til. Mine fingre var lige ved at skrive *lyst og lykke til*, og sendte dermed mine tanker ud i nye associationsrækker om hvilke kræfter, der egentlig bevæger mig. Men det er der bestemt ikke plads til her.